církve. Starší-presbyteři jsou nositeli velké důstojnosti; stejným slovem ostatně označuje i první učedníky apoštolů i své učitele, svědky apoštolské tradice (srov. [**36**]).

Stromata I 6–7

35.

Boží rolníci

I 6. 1. Dále každý, kdo má v úmyslu prospívat bližním, by měl zvážit, zda se do učení jiných nevrhá drze, z touhy někoho předčít, zda do jeho slov neproniká touha po slávě a zda jedinou odměnou, po které prahne, je spása jeho posluchačů. Pomluvám, že to dělá, aby se zavděčil, nebo z úplatnosti, se však vyhne člověk, který mluví prostřednictvím psaného slova.[9] 2. *Nikdy jsme, jak víte, nesáhli k lichocení*, říká Apoštol, *ani jsme pod nějakou záminkou nebyli chtiví majetku – Bůh je svědek. Také jsme nehledali slávu u lidí, ani u vás, ani u jiných, i když jsme mohli jako Kristovi poslové dát najevo svou důležitost, byli jsme k vám laskaví, jako když matka chová své děti*. 3. Podobně by si lidé, kteří přijali božské učení, měli dávat pozor, zda k němu nepřistupují ze zvědavosti, jako by si prohlíželi budovy nějakého města, a jestli to nedělají kvůli získání pozemských věcí, protože vědí, že ti, kdo jsou zasvěcení Kristu, se rádi podělí o živobytí. Takoví lidé jsou ale pokrytci a nehme je stranou. Jestliže se někdo „nechce spravedlivým jen zdát, ale být jím“,[10] měl by ve svém svědomí sám poznat, co je dobré.

a
KRKT 3, 186
1 Sol 2, 5–7
KRKT 188

7. 1. Pokud *je tedy sklizeň velká, ale málo těch, kdo by pracovali*, je namístě skutečně prosit, aby se nám jich dostalo co nejvíce. Práce na tomto poli je dvojí: psaná a nepsaná. V obou případech platí, že ten, kdo pracuje pro Pána, zasévá ušlechtilou pšenici, podporuje růst klasů a sklízí, bude shledán skutečným Božím rolníkem. 2. Pán říká: *Nestarejte se o jídlo, které se zkazí, ale o to, které zůstává pro věčný život*. Člověk se totiž živí jednak chlebem, jednak slovem. Vskutku *blahoslavení jsou tvůrci pokoje*. Poučují ty, kdo na této zemi ve svém životním bloudění zápasí s nevědomostí a přivádějí je zpět k pokoji, který spočívá ve Slově a v životě podle Boha. Rozdáváním chleba živí ty, kdo *hladovějí pro spravedlnost*. 3. Některé duše totiž mají svůj vlastní pokrm:

b
Mt 9, 37
Lk 10, 2
Jan 6, 27
KRKT 190
↑Mt 4, 4
Mt 5, 9
Mt 5, 6

[9] Klement zde varuje před sofistickými „pomluvami“, podobně i ve *Strom.* I 22, 2–5 (KRKT 3, 222). Srov. M. Šedina in KRKT 3, 187, pozn. 34.

[10] Srov. Aischylos, *Sept.* 568 (ed. B. Zimmermann 114) a M. Šedina in KRKT 3, 224, pozn. 37.

jedny rostou zkušeností a věděním, jiné se živí řeckou filosofií, na níž ovšem, podobně jako na ořechu, není všechno stravitelné.
1 Kor 3, 8n* 4. *Kdo sází a kdo zalévá*, tedy služebníci toho, kdo dává růst, *patří k sobě*, protože jsou služebníci, ale *každý obdrží svou odměnu podle vlastní práce. Jsme spolupracovníci na Božím díle a vy jste Boží pole, Boží stavba*, říká Apoštol.[11]

36. *Stromata I 11, 3*

Učitelé vyučující apoštolské tradici

KRKT 3, 198 **I 11.** 3. Ti učitelé, kteří zachovali pravou tradici posvátné nauky
KRKT 200 pocházející bezprostředně od svatých apoštolů Petra, Jakuba, Jana[12] a Pavla, tak jak se předávala z otce na syna (jen málo potomků se však vyrovná otcům),[13] přišli s Boží pomocí také k nám, aby do nás zaseli semena zděděná po apoštolských otcích.[14]

37. *Stromata VI 105–108*

Nebeská a pozemská hierarchie

a **VI 105.** 1. Ten, kdo nejprve své vášně přivedl k uměřenosti
KRKT 12, 346 a pak se od nich zcela osvobodil a dospěl tak k oné dokonalosti v jednání, jakou se vyznačuje gnostik, ten je již zde na zemi
↑Lk 20, 36 roven andělům. Díky svému dobrému jednání je již naplněn světlem, září jako Slunce, a ve svém spravedlivém poznání, které je neseno láskou k Bohu, spěchá ke svatému obydlí stejně jako apoštolové. Nestali se totiž apoštoly proto, že byli vybráni kvůli nějakému zvláštnímu rysu své přirozenosti – vždyť spolu s nimi byl vybrán i Jidáš –, ale ten, kdo je vybral, to učinil proto, že byli schopni se apoštoly stát. 2. Proto mohl také Matěj, který nebyl vybrán spolu s nimi, ukázal se však hodným toho, aby se stal
↑Sk 1, 23. 26 apoštolem, nahradit Jidáše.

---

[11] Překlad s laskavým svolením přejat z Klement Alexandrijský, *Stromata I*, př. J. Plátová, pozn. M. Šedina, KRKT 3, Praha: Oikúmené, 2004, 186–191.

[12] Evangelia představují Petra, Jakuba a Jana jako privilegované svědky důležitých okamžiků Ježíšova života; Pavlovi se zase dostalo zvláštních zjevení. Podle fragmentu Klementových *Hypotyposeis* dochovaných v Eusebiových *HE* II 1, 4 jsou Petr, Jakub a Jan ti, kterým Ježíš po vzkříšení předal poznání (γνῶσιν, *gnósin*), kterou tito tři předali ostatním apoštolům z „Dvanácti": ti pak sedmdesáti učedníkům, mezi něž patřil Barnabáš.

[13] Srov. Homér, *Od.* II 276.

[14] Překlad s laskavým svolením přejat z Klement Alexandrijský, *Stromata I*, př. J. Plátová, pozn. M. Šedina, KRKT 3, Praha: Oikúmené, 2004, 186–191.

106. 1. I nyní je tedy možné být zapsán mezi vyvolené **b**
apoštoly,[15] a to na základě výcviku v přikázáních Pána a dokonalého a gnostického života podle evangelia. 2. Takový člověk je skutečným presbyterem církve a pravým diákonem Boží vůle,
pokud naplňuje příkazy Pána. Nestává se jím totiž proto, že KRKT 348
byl zvolen[16] lidmi, ani není pokládán za spravedlivého proto, že zastává funkci presbytera, ale je zapsán do rady starších[17] pro svou spravedlnost. A i když není zde na zemi vyznamenán předním místem,[18] bude soudit lid na jednom z těch čtyřiadvaceti ↑Zj 4, 4
trůnů,[19] o kterých hovoří Jan ve Zjevení. 3. Ve skutečnosti totiž ↑Mt 19, 28 ↑Lk 22, 30
existuje jen jedna spásná smlouva, která sahá od stvoření světa až k nám, třebaže byla různě chápána, vzhledem k tomu, že byla dána různým pokolením v různých dobách. 4. To znamená, že ↑Iz 27, 12n
existuje jen jeden neměnný dar spásy daný od jediného Boha jediným Pánem, který však přináší prospěch mnohými způsoby. Díky tomuto daru je odstraněna zeď oddělující Řeky od Židů, ↑Tit 2, 14 ↑Ef 2, 14 ↑Ef 2, 22
aby mohl vzniknout jeden zvláštní lid.

107. 1. A tak oba dospívají k jednotě víry, a z obou je jedno **c**
vyvolené pokolení. 2. A praví se,[20] že ještě vyvolenější z těchto ↑Ef 4, 13
vyvolených jsou ti, kdo byli díky dokonalému poznání shromážděni ze samotné církve a uctěni velkolepou poctou – tj. vybráni jako soudci a správci, a to stejně z Židů i z Řeků v počtu čtyřiadvaceti, neboť milost byla zdvojena. Podle toho soudím, že

---

[15] Zde je řeč o apoštolech v užším smyslu, tedy o „Dvanácti". Klement ale mezi „apoštoly" počítá i žáky apoštolů: srov. *Strom.* IV 105, 1 (KRKT QQQ), kde je za apoštola označen Klement Římský.

[16] Ř. χειροτονούμενος, *cheirotonúmenos*, tj. dosl. ustanovený vkládáním rukou; zde má ale výraz obecný význam „zvolený". Srov. Cattaneo, *Ministeri*, 353, pozn. 27.

[17] Ř. πρεσβυτερίῳ, *presbyterió*, dosl. tedy do „presbyteria". „Zapsán", tj. zanesen do archivů místní církve. Srov. Vilela, *Condition*, 34.

[18] „Místo" je cosi typického, co je vyhrazeno presbyterům i u jiných autorů. Jedná se o místo předsednické, v první řadě vyhrazené biskupovi nebo obecně presbyterům. Někteří se domnívají, že zde Klement naráží na ty, kteří nechtějí přístup k takovému „místu" postoupit Klementovu učiteli Pantainovi a samotnému Klementovi: srov. A. Méhat, *Étude sur les «Stromates» de Clément d'Alexandrie*, Paris: Éditions du Seuil, 1966, 56n.

[19] Vilela, *Condition*, 36 se domnívá, že alexandrijských presbyterů bylo právě čtyřiadvacet podle počtu trůnů v Apokalypse. Domnívám se, že není nutné brát tento symbolický počet takto doslovně.

[20] Padovese, *Sacerdoti*, 65, pozn. 10 se domnívá, že by se mohlo jednat o Ježíšovo *logion agrafon*.

i stupně církevních hodností biskupů, starších[21] a diákonů zde na zemi jsou napodobením andělské slávy a onoho božského
KRKT 350 plánu, v jehož naplnění mohou podle Písma doufat ti, kdo šli ve stopách apoštolů a žili v dokonalé spravedlnosti podle evangelia.
↑1 Sol 4, 17 3. O nich píše apoštol, že pozdviženi v oblacích se nejprve stanou diákony, pak budou zařazeni do počtu starších na základě vyššího stupně slávy – neboť také sláva se odlišuje od slávy –, až
↑Ef 4, 13 nakonec vzrostou k dokonalému člověku.
↑1 Kor 15, 40
d **108.** 1. To jsou podle Davida ti, kdo spočinou na posvátné hoře Boží, v nejvyšší církevní obci, v níž se shromažďují filosofové Boha, praví Izraelité, a ti, kdo mají čisté srdce, v nichž
↑Jan 1, 47 není žádné lsti, kteří nezůstávají v klidu sedmičky,[22] nýbrž se prostřednictvím dobrých skutků připodobňují Bohu. Vystupují tak vzhůru až k dobrému jednání osmičky, která je jim dána za
KRKT 352 dědictví, a oddávají se čistému zření, v kontemplaci, které se nikdy nenabaží.[23]

Órigenés

Zřejmě nejproduktivnějším a jistě jedním z nejvlivnějších autorů křesťanského starověku byl Órigenés, přezdívaný také Adamantios, „muž z oceli". Órigenés pocházel z křesťanské rodiny. Roku 202 nebo 203, když mu bylo sedmnáct let, vydal jeho otec Leonidas za pronásledování Septimia Severa svědectví Kristu jako mučedník, a tato událost Órigenův život pochopitelně silně zasáhla. Ačkoli tak rodina přišla o veškerý majetek, podařilo se mu sehnat podporu pro svá další studia a současně začal vyučovat, aby uživil matku a mladší sourozence. Několik let poté alexandrijskou církev zasáhlo pronásledování ze strany prefekta Aquily (205/6–210), před nímž se biskup Démétrios společně s klérem skryl. Nezbyl tedy nikdo, kdo by mohl vyučovat katechumeny a připravit je na křest – a lidé se v této krizové situaci začali obracet na Órigena.[24] Po návratu z exilu biskup Démétrios (někdy kolem roku 211) Óri-

[21] Tj. presbyterů (πρεσβυτέρων, *presbyterón*).

[22] Sedmička představuje u starověkých křesťanských autorů většinou plnost či dokonalost tohoto světa, osmička nesmrtelnost, svět vzkříšení, který se křesťanům otvírá křtem. Podrobněji viz Vopřada, *Mystagogie*, 130–134.

[23] Překlad M. Šediny převzat s laskavým svolením z Klement Alexandrijský, *Stromata VI*, KRKT 12, Praha: Oikúmené, 2011, 346–353.

[24] Srov. P. Nautin, *Origène. Sa vie et son œuvre*, Paris: Beauchesne, 1977, 415.